

„A pénz beszél, a választó ugat”

Kövér László a lelkesedésről és a csalódásról

Szép emlékeim vannak a Nemzeti Kerekasztal-tárgyalások időszakáról, hiszen akkor úgy tűnt, alakíthatjuk a történelmet, úgy gondoltuk, komoly dolgoknak vagyunk részesei. Azonban a sikerek értékét mai szemmel, tizenöt év távlatából már másképp látom – nyilatkozta a Demokratának Kövér László.

– Milyen érzésekkel tiltak le a Fidesz vezetői a kerekasztalhoz?

– A mi generációnkra nem volt jellemző a tekintélytisztogatás, sem az akkori állampárt vezetőivel, sem az Ellenzéki Kerekasztalnál velünk együtt helyet foglalókkal szemben. E tisztelet hiányában megmutatkozott a fiatalágunkból adódó magabiztosság, néha talán önteltség és a szakadéknyi kulturális különbség is. Bátisan vitatkoztunk az MSZMP képviselőivel, sőt még a rendszert megdönteni kívánó, az elvileg egy oldalon álló MDF-es, SZDSZ-es politikusokkal, illetve az úgynevezett történelmi pártok képviselőivel is. Bátorabban, mint az életkorunkból, politikai tapasztalatainkból következett volna. Jó értelemben vett laikus vakmerőséggel és fiatalos vehemenciával foglalkoztunk meg álláspontunkat. Radikalizmusunk sokaknak nem tetszett, de az akkori ellenzék – ahova mi is tartoztunk –, a maga javára tudta ezt fordítani.

– A kádárista pártelit hogyan kezelte fiatal tárgyalófelelőit?

– Általuk „szélsőségesnek” címkézett álláspontunk miatt sokszor támadtak minket. Sok kellemtelenséget okoztunk nekik, mert véleményünket általában észérvekkel is alátámasztottuk. Megpróbálták minket kiszorítani a tárgyalásokról, arra hivatkozva, hogy nem vagyunk politikai párt, az ifjúsági szervezetek pedig tárgyaljanak a KISZ-szel. Az Ellenzéki Kerekasztalnál ülők becsületére legyen mondván, egyöntetűen kiálltak mellettünk, felfedezték a megosztásra való törekvést, nem hagyták, hogy rajtunk kezdjék a szalámpolitikát. Máig nem ismerjük pontosan, milyen belső harcok, taktikázások folytak az MSZMP berkeiben. Számunkra mindössze annyi volt látható, hogy – összhangban a moszkvai, SZKP-n belüli eseményekkel – hol a kompromisszumkész, „emberszabású” arcukat mutatták felénk, hol pedig keményebbek, betonfejűek voltak, akik olykor a fenyegetésektől sem riadtak vissza. Az előbbi Pozsgay Imre személyesítette meg, az utóbbira pedig Fejtő György volt a példa.

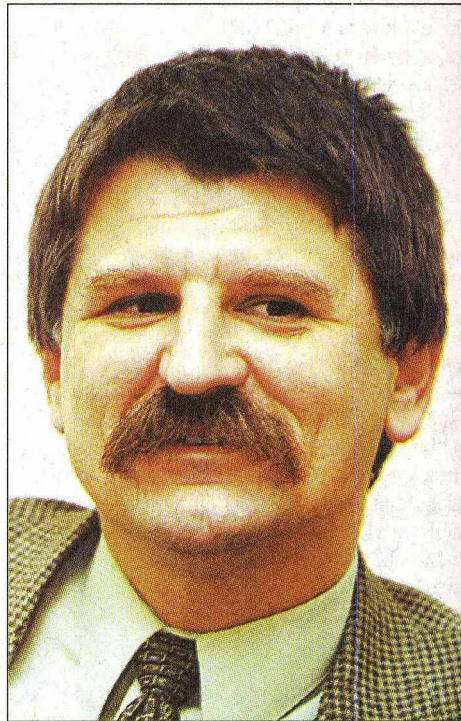
– Mennyire történtek spontán az események?

– Az egyik nagy történelmi tévedésünk, hogy elhittük, minden rajtunk múlik. Ha azonban nem ebben a hitben éltünk volna, akkor nem tudtunk volna azzal a hévvel, akkora lel-

kesedéssel és következetességgel tárgyalni, mint ahogy tettük. Meggyőződésem azonban, hogy létezett egy nemzetközi forgatókönyv a szocialista tábor felszámolására. Különböző módokat találtak ki, mint például a lengyelországi félszabad választásokat. Fejtő György a küllhoni eseményekkel párhuzamosan elő is állt egy olyan tervvel, amely éppen a lengyel mintát követte, vagyis rendeztünk úgy választásokat, hogy az ellenzéknek jutó kisebbségi részbe azt választanak meg a polgárok, akit akarnak, a többség ugyanis az MSZMP kezében marad. Figyelembe véve a térség szocialista országainak – úgymond – demokratizálódási folyamatát, biztos, hogy a titkosszolgálatok is komoly szerepet játszottak. Országonként eltérő módszerekkel, de mindenhol megtalálták a lehetőséget a korábbi állampárt vezetői, hogy ha politikai hatalmukat nem is teljesen, de a gazdaságát megtarthassák. Akármerre nézünk, a recept mindenütt hasonló. A németek szerencsés helyzetben voltak, mert a nyugatnémetek gyakorlatilag elfoglalták az NDK-t, és az élet minden területén sikeresen lecserélték a kommunista vezetést. Csehországban a lusztációs törvényvel, vagyis a kommunista vezetők közléttől való eltávolításával, ugyancsak sikerrel oldották meg ezt a problémát. A másik oldalon azonban ott állnak a demokrácia-deficitű rendszerek, mint amilyen a román példa, hiszen ott, a lényeges szerepet játszó politikai pártok mindegyike, beleértve az RMDSZ-t is, a román kommunista pártból nőtt ki. A politikai paletán mindenhol a régi vezetők szerepelnek, hol kormányon, hol ellenzékben. Magyarország a két szélső modell között van, valahol félúton.

– Mikor döbbsentek rá, hogy előre megírt forgatókönyv szerint működik minden?

– Nem egyik pillanatról a másikra, tehát nem hirtelen megvilágosodásként éltük meg, hanem fokozatosan. Egymás után sorjázta a megválaszolatlan kérdések, és csak lassan fogtuk föl, hogy egészen másról volt szó, mint amit az idáig hittünk. A fordulópontot a Demokratikus Charta létrejötte jelentette. Rájöttünk, hogy az antifasiszta küzdelem leple alatt az MSZP erkölcsi, politikai rehabilitációja zajlik, amiben nem voltunk hajlandók részt venni. Tulajdonképpen ekkor vált ketté egyértelműen a Fidesz és az SZDSZ útja. Ekkor dőlt el, hogy a volt kommunista nómenklatúra tovább-

ra is komoly befolyást gyakorol majd hazánk életére. Ezt megelőzően ez egyáltalán nem volt ilyen egyértelmű. Megdöbbsentő volt Horn Gyulának pozitív nemzetközi fogadtatása is. Amennyiben Horn csak a Németországban kapott kiténtéseit feltűzné magára, akkor úgy festene, hogy azt egy szovjet tábornok is megirigyelhetné. Így kezdünk megérteni az összefüggéseket, és kiábrándultsággal ismerjük fel, hogy a szabadságról szóló szlogenek nem számítanak semmit az üzleti érdekekhez képest. Horn jobb „üzletfél” volt a külföldieknek, mert például hajlandó volt az energiaszektor kiárusítani, szemben a nemzeti és gazdasági függetlenséget szem előtt tartó polgári oddallal. Ezért a nyugati világ politikusai inkább ezekkel az emberekkel keresték és keresik a kapcsolatot, semmint velünk. „A pénz beszél, a választó ugat” – ahogy azt nemrég más szavakkal Gyurcsány Ferenc „világproletár” megfogalmazta. A kilencvenes évek elején ezeket a tendenciákat még nem láttuk tisztán. Az MSZP ’94-es győzelme sok szempontból sokkoló volt a valódi átalakulásban hívó új generációs politikusoknak. Intellektuálisan könnyű, de érzelmileg nagyon nehéz volt feldolgozni, hogy a választók jelentős része teljesen másképp gondolkozik, mint a rendszerváltoztató politikusok. A nagyobb gond azonban az volt, hogy egy olyan garnitúrát hozott vissza Horn Gyula, amely sok tekintetben rosszabb volt, mint a 1989-es Németh-kormány. Horn idegen megszállók zsoldjában fegyvert emelt a saját népére – e cselekedet erkölcsi megítélése egyértelmű. Amennyiben a második világháború-

ban egy nyugat-európai országban, a németekkel kollaborálva követte volna el ugyanazt, amit Magyarországon 1956-ban, s utána az oroszokkal, úgy kétséges, hogy túlélte volna a megtorlást, de mindenesetre a közéletből örökre kizárták volna. Szimbolikus jelentőségű, hogy épp egy ilyen alak fémjelezte a szocialisták visszatérését. Miképpen a D-209-es és az ügyeskedő KISZ-fió is csak kvintesszenciája annak, amit ma baloldálnak hívnak.

- A cseh példa nem lett volna általunk is járható út?

- Az MDF vezette kormányban nem volt meg a szándék, hogy elszámoltassa a régi vezetőket, kitültsa őket a közéletből. Emlékezzünk vissza, mennyit halasztgatták a III/III-as csoportfőnökségről szóló, úgynevezett ügynöktörvényt. Az SZDSZ kezdetben nagyon vehemensen követelte az akkori kormánykoalíció az ügynöktörvény elfogadását. Demszky Gábor és Hack Péter saját javaslataikkal is az Országgyűlés elé álltak. A halogatás okait csak találgathatjuk. Az SZDSZ könnyen lehetett magabiztos a kérdésben, mert – a kommunista titkosszolgálat vezetőinek számukra átadott információi alapján – időben vissza tudta vonni azokat a politikusait, akik érintve voltak, így elérte, hogy az MDF-nek és főleg az akkori koalíciós partnereinek lett a legtöbb félnivalója. Négy éven át az átvilágítás nem működött, az utolsó pillanatban kaptak észbe, és választottak meg négy átvilágítóbíró. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy sem a Fidesz, sem az SZDSZ nem támogatta az MDF vezette kormányt ebben a kérdésben, egyszer sem ültünk le megbeszélni, melyek lennének azok a lépések, amelyekben egymást támogatnunk kellene. Az is igaz viszont, hogy egy hatpárti tárgyalássorozat javaslatával mi legalább kísérletet tettünk erre. A másik komoly probléma az Alkotmánybíróság felállítása volt. Mindenkit a köztársasági elnök választásának módja kötött le, miközben a valóban lényegi kérdés, az Alkotmánybíróság kérdése, úgy csúszott át, mintha észre sem vettük volna. Ebben az MSZMP messzemenően kompromisszumkész volt, még abba is belementek, hogy a Németh-kormány vezette parlamentbe időközi választások útján bekerült kis ellenzéki frakció, mely a rendszerváltó pártok tagjaiból került ki, jelölhessen két alkotmánybíró. Másik kettőt az MSZMP javaslatára, az ötödiket pedig közös megegyezéssel választották meg. Mindennek pedig – ahogy az úgynevezett igazságtételi törvények későbbi, Alkotmánybíróság általi megítélése kapcsán láttuk – a rendszerváltásnak a jogfolytonosság talaján történő „mederben tartása” szempontjából volt óriási jelentősége.

- Érezhető volt valamiféle félelem a szocialistákban a tárgyalások során?

- Magabiztosak voltak, hiszen addigra a nagyon jelentős részét kilopták az országból, vagy a spontán privatizáció során megszerezték. Ne felejtsük el, hogy jelentős mennyiségű kézifegyver volt a birtokukban, és a szovjet

csapatok még Magyarországon állomásoztak. Ha konfliktusra került volna sor, akkor nincs kétségem afelől, hogy a fegyveres erők az MSZMP-hez lettek volna lojálisak. A szocialisták kiszólásaiból, pökhendi, arrogáns megnyilvánulásából is érezhető volt mindez. A bizonytalanság inkább a nómenklatúra alsóbb szintjein állóknál volt érezhető. Jelentős részük a '90-es választások után közel egy évig ki se merete dugni a fejét a spájzból, és várta, mikor jönnek érte és viszik el otthonról. Amikor érezték, hogy nem történik semmi, akkor előbújtak, „elszemtelenedtek, fékevesztetté váltak, hovatovább burzsoák korccsá aljasultak” – ahogy Josif Visszarionovics mondotta volna. A Demokratikus Chartában olyan magabiztosan vindikálták maguknak az erkölcsi főlényt, mintha nem is történt volna a megelőző negyven évben semmi.

- A hatalomátmentés a médiában a legszembetűnőbb. Nem kifejezetten a kereskedelmi adókra gondolunk – azokról beszélni sem érdemes –, hanem a közszolgálati televízióra és annak műsorszerkezetére, hírműsoraira és azok vezetőire, az egyértelműen balliberális megmondóemberekre. Ők még a jobboldali kormányok regnálása alatt is megtartották hídfőállásaikat. Ön az egyetlen, aki nem hajlandó bemenni a Nap-kelte műsorába. Miért is tartja távol magát tőlük?

- A Fideszen belül megosztjuk a munkát, én máshova megyek, másokkal beszélgetek. Természetesen nem csak azokkal vagyok hajlandó szöve állni, akikről tudom, hogy a mi oldalunkon állnak, ám olyanokkal semmiképp, akik például Orbán Viktor és jómagam likvidálásáról tesznek hipotetikus okfejtést. A Nap-kelte stábjával sem lehet mit kezdeni, mert az, hogy ezek az emberek egyáltalán képernyőre kerülhetnek, a magyar közszolgálati média megcsúfolása. Még a látszatra sem kell ügyelniük a tekintetben, hogy kiegyensúlyozottnak tűnjenek. Nyugodtan ebbe a kategóriába lehet sorolni Bánó Andrást, Aczél Endrét vagy az időközben balféneken eltűnt Mélykúti Ilonát, Forró Tamást, de most hadd ne menjünk végig minden szereplőjén annak a borzalomnak, amit Nap-keltének hívnak. Amúgy Gyárfás Tamás is igen érdekeseket mesélhetne, ha a múltját egyszer megosztaná velünk. Úgy gondolom, nem szabad, magunkat megalázva, egy szintre ereszkedni ezekkel. Nem érdemes odaállni céltáblának, és reménykedni, hogy a végén jól jövünk ki belőle. Ugyanakkor nem vitathatom el azon politikustársaim álláspontjának a célszerűségét, erkölcsi legitimitását, akik azt mondják, hogy a rendelkezésünkre álló – aránytalanul csekély – médiafelületet a választók meggyőzésére igenis maradéktalanul ki kell használnunk. Kétségtől enyém a tisztább, a „szebb”, ugyanakkor kényelmesebb magatartásforma. Közönnettel tartozom Ader Jánosnak, Pokorni Zoltánnak és a többieknek, hogy – helyettem is elvégezve a „piszkos munkát” – lehetővé teszik számomra, hogy saját meggyőződésem szerint viselkedhessem.

- Miért nem írta alá a Fidesz a Nemzeti Kezelségi lezáró dokumentumot?

- Nem tartottuk elég radikálisnak és kielégítőnek azt a megállapodást, amelyet a többség kötni akart az MSZMP-vel. Több olyan kérdés vetődött fel, melyekre mind a mai napig nem találtunk kielégítő megoldást. Az MSZMP máig nem számolt el az államtól használatba kapott vagyonával, és jó okkal feltételezhetjük, hogy ezt a vagyont külföldre menekítve megforgatták, majd az országba külföldi befektetések formájában visszahozták. Nem is beszélve a több mint húszmilliárd dolláros államadósságról, amelynek egy jelentős része a magyar milliárdosok tőkésévé vált, meggazdagodást hozva a kommunista nómenklatúrának, s „adósrabszolgásgát” a többség gyermekeinek és unokáinak. Az ominózus négyigenes népszavazás fontos kérdései között szerepelt a munkasörtség lecsúszása, az MSZMP munkahelyeken való szerveződési lehetőségének megszüntetése és a köztársasági elnökválasztás módja – vagyis, hogy népszavazással vagy parlamenti döntéssel jelöljék ki az államfőt. Ez utóbbi dilemma volt talán a legizgalmasabb, az eredmény pedig a legmeglepőbb, melynek értelmében akkor és azóta is az Országgyűlés választja a köztársasági elnököt. Alig száz szavazaton múlt a végeredmény. Mint később hallottam – a Németh-kormány egyik tagjától –, manipuláltak az eredmény összeszámolásakor. Valójában a többség a népszavazásos verzió mellett tette le a voksát. Ezt természetesen nem tudom sem alátámasztani, sem cáfolni. Mi – főképpen szimbolikus okokból – mereven ellenztük, hogy az MSZMP egy volt vezetőjének adjunk esélyt arra, hogy az ország köztársasági elnöke legyen. Az utána történtek fényében ma már úgy látom, Pozsgay Imrével sem jártunk volna rosszabbul, mint Göncz Árpáddal, sőt...

- Tizenöt év tapasztalata mennyiben segítheti a Fideszt a 2006-os választásokra való felkészülésben?

- A tapasztalatok mindig segítik az embert. Többek között a tekintetben is, hogy lássa, hol vannak a cselekvés valódi korlátai. Az elmúlt tizenöt évben sokszor nem láttuk, nem hittük el, hogy vannak ilyenek, máskor pedig még addig sem mentünk el, ameddig muszáj lett volna. Ha 2002-ben folytathattuk volna a kormányzást, nyolc év talán elegendő lett volna arra, hogy lezárjuk a rendszerváltás folyamatát, azaz a politikai rendszer átalakításának és a piacgazdaság kiépítésének befejezése után az elitcsereit is véghezvihettük volna. Nem utolsósorban pedig hazánk társadalmi fejlődését is véglegesen polgári útra terelhetjük volna, ahelyett a latin-amerikai lejtő helyett, amelyre a „baloldali” milliárdosok löktek. Bár 2006-ban az ország sok tekintetben rosszabb helyzetben lesz, mint 1998-ban volt, biztos vagyok benne, hogy újra megtaláljuk a nemzet emelkedő pályára állításának módozatait.

Balázs Attila, Kántor Yvette